

Andrzej Kwilecki

Informacja o pracach Sekcji Socjograficznej Instytutu Zachodniego w Poznaniu

Przegląd Socjologiczny / Sociological Review 15/1, 139-140

1961

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

poglądy Lenina na sztukę oraz doc. dr W. Krajewski z referatem analizującym pewne zagadnienia teorii odbicia w pracach Lenina.

W dyskusji nad referatami zabierało głos szereg pracowników nauki i studenci. Referaty z Sesji opublikowane zostały w „Zeszytach Naukowych Uniwersytetu Łódzkiego” Seria II, 1961, nr 17.

J. K.

INFORMACJA O PRACACH SEKCJI SOCJOGRAFICZNEJ INSTYTUTU ZACHODNIEGO W POZNANIU

Sekcja Socjograficzna Instytutu Zachodniego w Poznaniu pod kierunkiem dra Z. Dulczewskiego rozwija prace badawcze z zakresu procesów i przemian społecznych dokonujących się na Ziemiach Zachodnich. Główne kierunki działalności Sekcji w r. 1960 przedstawiały się następująco: 1) opracowywanie materiałów zebranych drogą badań terenowych w województwie zielonogórskim, 2) podjęcie nowych badań terenowych w województwie koszalińskim, 3) opracowywanie materiałów autobiograficznych uzyskanych w „Konkursie na pamiętnik osadnika Ziem Odzyskanych”. Poza tym sekcja od początku swego istnienia prowadzi działalność o charakterze imprezowym, sesyjno-konferencyjnym i popularyzacyjno-odczytowym, której celem jest przeniesienie do świadomości społecznej niektórych zagadnień socjologicznych i udostępnienie uwag i dorobku socjologów kompetentnym czynnikom administracyjnym na Ziemiach Zachodnich.

Sekcja przygotowała do druku tom studiów socjograficznych z terenu woj. zielonogórskiego. Na tom ten składają się prace 5 autorów: Z. Dulczewskiego, *Autochtonizacja ludności na Ziemiach Zachodnich na przykładzie miejscowości Pszczew*, B. Chmielewskiej, *Materiały do kształtowania się struktury społeczno-demograficznej wsi Łęgowo i Gluchowo*, J. Koniecznego, *Tworzenie się więzi społecznej na gruzach miasta (na przykładzie Kostrzyna nad Odrą)*, K. Żygulskiego, *Z badań nad adaptacją i integracją społeczną repatriantów na Ziemiach Zachodnich* i A. Kwileckiego, *Grupa Łemków na Ziemiach Zachodnich (szkic socjograficzny)*.

Zamierzeniem sekcji jest przygotowanie drugiej części studiów, obejmującej prace innych socjologów, którzy prowadzili badania w woj. zielonogórskim. Informację o tych badaniach zob. „Przegląd Socjologiczny”, t. XIII/2, s. 143—144.

W woj. koszalińskim podjęto prace terenowe w kilku nowych miejscowościach. Ze względu na szczupłość środków materialnych, którymi sekcja dysponowała, badania te ograniczyły się w r. 1960 raczej do formy zwiadów, czy „rekonesansów” socjologicznych i kontynuowane będą w r. 1961. Badania prowadzili: mgr B. Chmielewska i mgr U. Lipińska-Wrombłowa w Słupsku (zagadnienie aktywności kulturalnej inteligencji), mgr J. Kultuniak w Sianowie koło Koszalina (rola zakładu pracy w tworzeniu się nowych więzi społecznych na przykładzie fabryki przemysłu zapalczanego) i mgr A. Kwilecki w Kołobrzegu (rola wielkiej inwestycji w życiu mieszkańców miasta i kształtowaniu się procesów adaptacyjnych i stabilizacyjnych). Mgr B. Walerowicz kontynuował dawniej zapoczątkowaną pracę we wsi Ślepece, pow. Świdwin (tworzenie się więzi społecznej wśród osadników wiejskich).

Wiele uwagi i czasu poświęcono w sekcji opracowaniu i przygotowaniu do druku części materiałów pamiętnikarskich uzyskanych od osadników Ziem Zachodnich. Pamiętniki nauczycieli osadników wykorzystane zostały w osobnej pracy A. Kwileckiego n.t. roli społecznej nauczyciela na Ziemiach Zachodnich. Przygotowano także obszerny wybór fragmentów wspomnień osadników — w opracowaniu Z. Dulczewskiego i A. Kwileckiego (ok. 60 ark. wyd.). W druku znajduje się oparta na materiale pamiętnikarskim i przystosowana do potrzeb szkół książka Z. Dulczewskiego i A. Kwileckiego pt. *Z życia osadników na Ziemiach Zachodnich* (PZWS).

W związku z zebranymi w sekcji materiałami Instytut Zachodni — przy współpracy Kuratorium Okręgu Szkolnego Poznańskiego i TRZZ — zorganizował w dniach 21—23 kwietnia 1960 r. sesję naukową pt. Szkoła i nauczyciel na Ziemiach Zachodnich. Udział w Sesji wzięli naukowcy

zajmujący się zagadnieniami szkoły i nauczyciela na Ziemiach Zachodnich, socjologowie, historycy, pedagodzy oraz przedstawiciele resortu szkolnictwa: wiceminister Oświaty, kuratorzy Ziem Zachodnich, pracownicy oświatowi i nauczyciele. Na sesji została rozpatrzona problematyka socjologiczna, związana z sytuacją i funkcją społeczną szkoły i nauczyciela na Ziemiach Zachodnich, i nastąpiło skonfrontowanie wyników badań socjologicznych w tej dziedzinie z praktycznymi doświadczeniami resortu szkolnictwa. Ośrodki naukowe spoza Poznania reprezentowali na sesji i wystąpili z oficjalnymi referatami: prof. dr J. Szczepański z Łodzi (*Sytuacja społeczno-zawodowa nauczycieli na Ziemiach Zachodnich na tle sytuacji szkoły i nauczyciela w Polsce*) i dr T. Musioł z Opola (*Nauczyciel w środowisku autochtonicznym na Opolszczyźnie*). Trzy referaty opracowane zostały przez przedstawicieli resortu Oświaty: wicemin. F. Heroka (*Polityka oświatowa na Ziemiach Zachodnich w ciągu 15-lecia*), mgr B. Sadaja (*Węzłowe problemy szkoły i nauczyciela w województwie szczecińskim*) i mgr J. Stoińskiego (*Węzłowe problemy szkoły i nauczyciela w województwie poznańskim*). Pracownicy Instytutu Zachodniego opracowali 4 referaty: mgr B. Chmielewska, *Szkoła na tle środowiska wiejskiego na Ziemiach Zachodnich (analiza na przykładzie wybranej wsi)*, mgr J. Konieczny, *Przygotowanie zawodowe i działalność społeczno-kulturalna nauczycieli pow. międzyrzeckiego*, dr Z. Dulczewski, *Regionalizacja w pracy społeczno-wychowawczej nauczyciela na Ziemiach Zachodnich* i mgr A. Kwilecki, *Spoleczna rola szkoły i nauczyciela na Ziemiach Zachodnich (na podstawie pamiętników nauczycieli osadników)*.

We wrześniu 1960 r. pracownicy sekcji wzięli udział w Międzynarodowej Konferencji Pomorzoznawczej w Szczecinie, na której przedstawiali następujące referaty i komunikaty: dr Z. Dulczewski, *Tworzenie się nowego społeczeństwa na Pomorzu Zachodnim*, mgr B. Chmielewska, *Badania socjologiczne na Pomorzu Zachodnim w okresie 15-lecia* i mgr A. Kwilecki, *Pamiętniki osadników Pomorza Zachodniego*. Ponadto wspomnieć trzeba o odczytach i referatach wygłaszanych na zajęciach tzw. studiów regionalnych, kursów o tematyce regionalnej i wspólnych konferencjach socjologów z praktykami i działaczami społecznymi Ziem Zachodnich (w Zielonej Górze, Gorzowie, Sławie Śl., Nowej Soli, Trzciance, Pile, Koszalinie).

Na zakończenie nadmienię, że Sekcja Socjograficzna opiekuje się serią wydawniczą Instytutu Zachodniego pt. „Ziemie Zachodnie — Studia i Materiały”. Dotychczas ukazały się w ramach tej serii cztery prace: S. Nowakowski, *Adaptacja ludności na Śląsku Opolskim*, Poznań 1957, ss. X, 166; I. Turnau, *Studia nad strukturą ludnościową polskiego Wrocławia*, Poznań 1960, ss. VII, 327; A. Kwilecki, *Rola społeczna nauczyciela na Ziemiach Zachodnich w świetle pamiętników nauczycieli osadników*, Poznań 1960, ss. 124; S. Nowakowski, *Przeobrażenia społeczne wsi opolskiej*, Poznań 1960, ss. 256. W druku znajduje się wspomniany powyżej tom studiów socjograficznych dotyczących woj. zielonogórskiego.

Andrzej Kwilecki

DOKUMENTACJA BADAŃ SPOŁECZNO-KULTURALNYCH

Komitet Badań nad Kulturą Współczesną zbiera dokumentację prowadzonych obecnie prac badawczych poświęconych zjawiskom kultury współczesnej. Przy pomocy ankiety wiosną r. 1960 uzyskano informacje o badaniach prowadzonych w około 150 placówkach. Z materiałów tych wynika, że badania prowadzone są w instytucjach trojakiemu rodzaju: 1) w placówkach wyższych uczelni, 2) w instytutach PAN, 3) w instytutach i placówkach resortowych, społecznych i regionalnych. Placówki tych trzech rodzajów różnią się pod wieloma względami. Różnią się ze względu na stopień zaawansowania naukowego swoich pracowników, fundusze, którymi dysponują, organizację badań itp. W placówkach wyższych uczelni spotykamy najczęściej samodzielnych pracowników naukowych. Placówki te prowadzą prace długofalowe, przede wszystkim w oparciu o własnych pracowników, dysponują najmniejszymi środkami na prace zlecone. Placówki PAN należą w większości do najbardziej rozbudowanych, dysponują większymi niż grupa poprzednia środkami na prace zlecone, działalność swą opierają na współpracy z kadrą wyższych